

Meditsiinidoktor Tarvo Rajasalu

Raivo Uibo – TÜ arstiteaduskonna immunoloogia õppetool

16. oktoobril 2007 kaitses Tartu Ülikooli arstiteaduskonna nõukogu ees oma doktoriväitekirja “Autoimmuunne diabeet: immunoloogiline uuring 1. tüüpi diabeediga haigetel ja eksperimentaalse diabeedi mudelis (RIP-B7.1 hiirtel)” TÜ sisekliiniku endokrinoloogia vanemarst-õppejõud Tarvo Rajasalu. Väitekirja kliiniline osa valmis TÜ üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi ning arstiteaduskonna molekulaarse ja kliinilise meditsiini keskuse immunoloogia töörühmas ning eksperimentaalne osa Saksamaa Ulmi Ülikooli diabeedi, endokrinoloogia ja metabolismi töörühmas. Väitekirja juhendas TÜ arstiteaduskonna immunoloogiaprofessor Raivo Uibo ja oponendiks oli professor Åke Lernmark Seattle'i Washingtoni Ülikoolist.

Uurimistöö kliiniline osa oli pühendatud 1. tüüpi diabeedi geneetiliste markerite ja haigusseoseliste autoantikehade levimuse hindamisele 1. tüüpi diabeediga lastel ja täiskasvanutel. Samuti analüüsiti geneetiliste tegurite ja autoantikehade seoseid. Olulisematest tulemustest selgus, et 1. tüüpi diabeedile tüüpiliste HLA-alleelide jaotumus ning insuliini geenilookuse genotüüpide levimus oli lapse- või täiskasvanueas haigestunud patsientidel sarnane. Haigusseoselisi autoantikehi esines lastel sagedamini ning see võib viidata autoimmuunse protsessi agressiivsemale iseloomule lapseas tekkiva haiguse korral. Huvitav tulemus oli see, et autoantikehad glutaamaadi dekarboksülaasi vastu esinesid oluliselt sagedamini neil haigetel, kel oli haiguse eest osalist kaitset pakkuv genotüüp insuliini geeni lookuses. See leid võib viidata sellele, et autoimmuunse diabeedi kulu iseärasused sõltuvad haigestunud isiku geneetilisest taustast.

Töö eksperimentaalses osas kasutati RIP (*rat insulin promoter*) B7.1 hiiremudelit. Need katseloomad spontaanselt diabeeti ei haigestu, kuid haigus vallandub kiiresti, kui hiiri immuniseerida diabeedi autoantigeenidega. T. Rajasalu väitekirja keskendus haiguse patogeneesi uurimisele: eeskätt iseloomustati T-lümfotsüütide alarühma, mis viib autoimmuunse diabeedi tekkeni, kuid samuti diabetogeensete T-rakkude sihtmärkepitooopi insuliini molekulis ja β -rakkude apoptoosi peamist mehhanismi.

Tarvo Rajasalu lõpetas 1994. a TÜ arstiteaduskonna. Alates 2006. a on ta töötanud TÜ Kliinikumi sisekliiniku vanemarsti-õppejõuna endokrinoloogia erialal.

raivo.uibo@ut.ee